

מהם, בגלל שהוא היה עתיד להתקרב למעלה ולדבק בקדוש-ברוך-הוא, ולאחר שנדבק, שלט על דגי הים, ורמז לאהרן אחיו שיכה את הים וימותו הדגים, והוא לא עשה כן, בגלל שאותה דגה שלו שולטת עליהם ובה נבראו, ולא רצה הקדוש ברוך הוא שיכה הוא בשביל להתהפך להם לאויב. וכשאדם הולך בדרך הקדוש ברוך הוא, פתוח עליו (ישעיה מג) פי תעבר פמים אתך אני וגומר. שזה וירדו בדגת הים ובעוף השמים. כנגד דגה של שמים, שבאותה דגה שולט עליהם, וזו תפארת.

ואף על גב שבדרגת הנצח נעשו כל דגי הים והעופות, לא כתוב שם אלא עוף כנף, אבל עכשו קרא להם עוף השמים, בגלל שכן אדם לא שולט עליהם אלא מצד של שמים. ובבהמה - שולט עליהם בסוד של הוד שנותן לו סיוע, שהרי באותו יום נבראו הבהמות. ובכל הארץ - שולט בסוד של צדיק שנקרא כל, והוא שולט על הארץ, ארץ העליונה. כן גם אדם למטה שולט על ארץ התחתונה, משום שהכל בו. ובכל הרמש הרמש על הארץ - שולט עליהם אדם מסייע שנותן לו מארץ החיים, המלכות העליונה: (ע"כ מזההשמות) פתח רבי שמעון במצוות התורה ואמר, מצוות התורה שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל, כלן פתובות בתורה בדרך כלל.

בראשית ברא אלהים. זוהי המצוה הראשונה של הכל. ונקראת מצוה זו יראת ה', שנקראת ראשית, שכתוב (תהלים קיא) ראשית חכמה יראת ה'. (משלי

מנייהו בגין דאיהו הוה זמין לקרבא לעילא ולא תדבקא בקדשא ברין הוא, ולבתר כד אתדבק שליט על נוני ימא. ורמז לאהרן אחוי דימחי ית ימא וימותון נוני ואיהו לא עביד הכי, בגין דהיא דרגא דיליה שליט עלייהו וביה אתבריאו ולא בעא קדשא ברין הוא דימחי איהו, בגין לאתהפכא להו לאויב. וכד בר נש אזיל בארחוי דקדשא ברין הוא פתיב עליה (ישעיה מ"ג) פי תעבור במים איתך אני וגו'. דהא וירדו בדגת הים ובעוף השמים לקבל דרגא דשמים. דבההוא דרגא שליט עלייהו ודא תפארת.

ואף על גב דבדרגא דנצ"ח אתעבידו כל נוני ימא ועופי, לא כתיב תמן אלא עוף כנף אבל השתא קרי להו עוף השמים בגין דבר נש לא שליט עלייהו אלא מסטרא דשמים. ובבהמה שליט עלייהו ברזא דהו"ד דיהיב ליה סיועא דהא בההוא יומא אתבריאו בעירן. ובכל הארץ שליט ברזא דצדי"ק דאקרי כ"ל ואיהו שליט על הארץ ארעא עלאה. הכי נמי בר נש לתתא שליט על ארעא תתאה בגין דכולא ביה. ובכל הרמש הרומש על הארץ שליט עלייהו בר נש מסיועא דאתיהיב ליה מארץ החיים מלכות עלאה: (עד כאן מזההשמות)

פתח רבי שמעון בפקודי אורייתא. ואמר פקודי אורייתא דיהב קדשא ברין הוא לישראל כלהו באורייתא בארץ כלל פתיבי: בראשית ברא אלהים. הדא היא פקודא קדמא"ה דכלא. ואקרי פקודא דא יראת יי דאקרי ראשית. דכתיב, (תהלים קיא) ראשית חכמה יראת יי. (משלי א) יראת יי ראשית דעת. בגין דמלה דא ראשית אקרי.

וְדָא אִיהִי תִרְעָא לְאַעְלָא גּוּ מְהִימְנוּתָא. וְעַל פְּקוּדָא דָּא אֲתִקְיִים כּל עֲלָמָא.

יִרְאָה אֲתִפְרֵשׁ לְתַלְתַּת סְטָרִין. תְּרִין מְנִייהוּ לִית בְּהוּ עֵיקְרָא כְּדָקָא יְאוּת, וְחַד עֵיקְרָא דִּירְאָה. אִית בְּר נֶשׁ דְּדַחִיל מְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּגִין דִּיִּיחּוֹן בְּנוּהִי וְלֹא יְמוּתוּן. אוּ דַחִיל מְעוּנָשָׁא דְגוּפִיה אוּ דְמְמוּנִיה. וְעַל דָּא דַּחִיל לִיה תְּדִיר. אֲשֶׁתְּכַח יִרְאָה דְאִיהוּ דַּחִיל לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא לָא שְׂוִי לְעִקְרָא. אִית בְּר נֶשׁ דְּדַחִיל מִן קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּגִין דְּדַחִיל מְעוּנָשָׁא דֵההוּא עֲלָמָא וְעוּנָשָׁא דְגִיהֶנּוּם. תְּרִין אֲלִין לָאוּ עֵיקְרָא דִּירְאָה אֲנוּן וְשִׁרְשָׁא דִּילִיה. יִרְאָה דְאִיהִי עִקְרָא, לְמַדְחַל בְּר נֶשׁ לְמֵאֲרִיה בְּגִין דְאִיהוּ רַב וְשִׁלִּיט עִקְרָא וְשִׁרְשָׁא דְכָל עֲלָמִין וְכָלָא קַמִּיה כּלָּא חֲשִׁיבִין. כְּמָה דְאֲתָמַר (דְּנִיאל ד) וְכָל דִּיִּירִי אֲרַעָא כְּלָא חֲשִׁיבִין. וְלִשְׁוֹאָה רְעוּתִיה בְּהוּא אֲתַר דְאִקְרִי (נ"א ב) יִרְאָה.

בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר וּוִי אִי אִימָא וּוִי אִי לָא אִימָא. אִי אִימָא יִנְדַעוֹן חֲשִׁיבִין הִיף יִפְלַחוֹן לְמֵאֲרִיהוֹן. אִי לָא אִימָא יֵאבְדוּן חֲבֵרִיָּא מְלָה דָּא. בְּאֲתַר דִּירְאָה קְדִישָׁא שְׂרִי, מְלַרְע אִית יִרְאָה רְעָה דְלָקִי וּמְחִי וּמְקַטְרַג וְאִיהִי רְצוּעָה לְאַלְקָאָה חֲשִׁיבִיא. וּמֵאֵן דְּדַחִיל בְּגִין עוּנָשׁ דְּמִלְקִיוּתָא וּקְטְרוּגָא כְּמָה דְאֲתָמַר. לָא שְׂרִיא עֲלִיה הֵהִיא יִרְאָת יִי דְאִיקְרִי יִרְאָת יִי לְחַיִּים. אֲלָא מֵאֵן שְׂרִיא עֲלִיה הֵהִיא יִרְאָה רְעָה. וְאֲשֶׁתְּכַח דְשְׂרִיא עֲלִיה הֵהִיא רְצוּעָה יִרְאָה רְעָה וְלֹא יִרְאָת יִי. וּבְגִין כֵּן אֲתַר דְאִקְרִי יִרְאָת יִי רֵאשִׁית דְעֵת

א) יִרְאָת ה' רֵאשִׁית דְעֵת. מִשׁוּם שְׂדֵבֵר זֶה נִקְרָא רֵאשִׁית, וְזֶה הַשְּׁעַר לְהַכְּנס לְתוֹף הָאֲמוּנָה, וְעַל הַמְצוּהָ הַזֹּאת מִתְקַיֵּם כָּל הָעוֹלָם.

הִירְאָה נִפְרָדַת לְשִׁלְשָׁה צְדָדִים, שְׁנַיִם מֵהֶם אֵין בְּהֶם עֵקֶר כְּרִיאָה, וְאֶחָד עֵקֶר שֶׁל יִרְאָה. יֵשׁ אָדָם שְׂרִיא מִהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא כְּדִי שְׂרִיחוּ בְּנֵיו וְלֹא יְמוּתוּ, אוּ שְׂרִיא מְעַנֵּשׁ שֶׁל גּוּפוֹ אוּ שֶׁל מְמוֹנוֹ, וְעַל כֵּן יִרָא מְמוֹנוֹ תְּמִיד. נִמְצְאָת הִירְאָה שֶׁהוּא יִרָא מִן הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא לֹא שֵׁם אוֹתָהּ לְעֵקֶר. יֵשׁ אָדָם שְׂפּוֹחַד מִן הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא מִשׁוּם שְׂפּוֹחַד מְעַנֵּשׁ אוֹתוֹ הָעוֹלָם וּמְעַנֵּשׁ הַגִּיהֶנּוּם. שְׂנֵי אֵלֶּה לֹא עֵקֶר שֶׁל יִרְאָה הֵם וְהַשְּׂרֵשׁ שֶׁלּוֹ.

הִירְאָה שֶׁהִיא עֵקֶר, שְׂאָדָם יִירָא מְרַבּוּנוֹ מִשׁוּם שֶׁהוּא גְדוֹל וְשִׁלִּיט, עֵקֶר וְשִׁרְשׁ שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְהַכָּל לְפָנָיו כָּלָא חֲשׁוּבִים, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר (דְּנִיאל ד) וְכָל דִּירִי הָאֲרִץ פְּאִינֵם חֲשׁוּבִים, וְלִשְׁיָם אֵת רְצוּנוֹ בְּאוֹתוֹ הַמְקוֹם שְׂנַקְרָא יִרְאָה.

בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, אוּי אִם אֲמַר, וְאוּי אִם לֹא אֲמַר. אִם אֲמַר - יִדְעוּ הַרְשָׁעִים אִיף יַעֲבְדוּ אֵת רַבּוֹנָם. אִם לֹא אֲמַר - יֵאבְדוּ הַחֲבֵרִים אֵת הַדְּבָר הַזֶּה. בְּמַקּוֹם שְׂשׁוּרָה יִרְאָה קְדוּשָׁה, מְלַפְנֵיהּ יֵשׁ יִרְאָה רְעָה שְׂמִלְקָה וּמְכָה וּמְקַטְרַגָּת, וְהִיא הַרְצוּעָה לְהַלְקוֹת אֵת הַרְשָׁעִים, וּמִי שְׂפּוֹחַד בְּגַלְל עֲנֵשׁ הַמְלַקוֹת וְהַקְטְרוּג כְּמוֹ שְׂנַתְּבָאָר, לֹא שׁוּרָה עֲלָיו אוֹתָהּ יִרְאָת ה' שְׂנַקְרָא יִרְאָת ה' לְחַיִּים. אֲלָא מִי שׁוּרָה עֲלָיו? הִירְאָה הַרְעָה

הֵהִיא. וְנִמְצְאָ שְׂשׁוּרָה עֲלָיו הַרְצוּעָה הֵהִיא, יִרְאָה רְעָה וְלֹא יִרְאָת ה'. וּבְמִשׁוּם כֵּן הַמְקוֹם שְׂנַקְרָא יִרְאָת ה' נִקְרָא רֵאשִׁית דְעֵת, וְעַל כֵּן נִכְלָלַת כָּאֵן הַמְצוּהָ הַזֹּאת, וְזֶה

העקר והיסוד לכל שאר המצוות של התורה. מי ששומר היראה זהו - שומר הכל. לא שומר יראה - לא שומר את מצוות התורה, שהרי זה השער של הכל. ומשום כך כחוב בראשית, שהיא יראה, ברא אלהים את השמים ואת הארץ. שמי שעובר על זה, עובר על מצוות התורה. וענשו של מי שעובר על זה - הרצועה הרעה הזו מלקה אותו, והינו והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים. הנה אלו ארבעה ענשים להעניש בהם את הרשעים.

תהו - זה חנק, שכתוב (ישעיה לד) קו תהו, (זכריה ב) חבל מדה. בהו - זו סקילה, אבנים המשקעות בתוך התהום הגדול לענש את הרשעים. וחשך - זו שרפה, שכתוב (דברים ה) ויהי כשמעכם את הקול מתוך החשך, (שם ד) והקר בער באש עד לב השמים חשך וכו'. וזו האש החזקה שעל ראשי הרשעים מתחילה לשרף אותם. ורוח - זה הרג בסיף. רוח סערה, חרב שנונה מלהטת בו, כמו שנאמר (בראשית א) ואת להט החרב המתהפכת, ונקראת רוח. הענש הזה למי שיעבר על מצוות התורה. ואחר פתוב יראה ראשית, שהיא הפלל של הכל. מכאן והלאה שאר מצוות התורה.

מצוה שניה - זוהי מצוה שמצוה של יראה נאחזה בה ולא יוצאת ממנה לעולמים, והיא אהבה. שאדם יאהב את רבוננו אהבה שלמה. ומה היא אהבה שלמה? זו אהבה רפה, שכתוב (שם יז) התהלך לפני והיה תמים, שלם באהבה. וזהו שכתוב ויאמר אלהים יהי אור. זו אהבה שלמה שנקראת אהבה רפה.

אקרי. ועל דא אתפליל הכא פקודא דא. ודא עקרא ויסודא לכל שאר פקודין דאורייתא. מאן דנטיר יראה (דא) נטיר כללא. לא נטיר יראה לא נטיר פקודי אורייתא, דהא דא תרעא דכללא. ובגין כך פתיב בראשית דאיהי יראה, ברא אלהים את השמים ואת הארץ. דמאן דעבר על דא עבר על פקודי דאורייתא. ועונשא דמאן דעבר על דא האי רצועה רעה אלקי ליה. והיינו והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים. הא אלין ארבע עונשין לאענשא בהון חייביא.

תהו דא חנק, דכתיב, (ישעיה לד) קו תהו (זכריה ב) חבל מדה. בהו דא סקילה, אבנין דמשוקעין גו תהומא רבא לעונשא דחייביא. וחשך דא שריפה, דכתיב, (דברים ה) ויהי כשמעכם את הקול מתוך החשך (דברים ד) והקר בוער באש עד לב השמים חשך כו'. ודא אשא תקיפא דעל רישיהון דחייביא שרי לאוקדא לון. ורוח דא הרג בסיף. רוח סערה חרפא משננא היא מלהטא ביה. כמא דאת אמר, (בראשית ג) ואת להט החרב המתהפכת ואקרי רוח. האי עונשא למאן דעבר על פקודי אורייתא. וכתיב לבתר יראה, ראשית, דאיהי כללא דכללא. מכאן והלאה שאר פקודין דאורייתא.

פקודא תננינא דא איהי פקודא. דפקודא דיראה אתאחדת בה ולא נפקא מינה לעלמין. ואיהי אהבה. למרחם בר נש למאריה רחימו שלים. ומאן איהו רחימו שלים. דא אהבה רפה דכתיב, (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים שלים ברחימו. ודא הוא דכתיב ויאמר אלהים יהי אור דא

וכאן היא המצוה שאדם יאהב את רבונו כראוי.

אמר רבי אלעזר, אבא, אהבה בשלמות אני שמעתי בזה. אמר לו, אמר, בני, לפני רבי פינחס, שהרי הוא עומד בדרגה הזו. אמר רבי אלעזר, אהבה רבה הינו אהבה שלמה בשלמות של שני צדדים, ואם אין נכללת בשני צדדים - אינה אהבה כראוי בשלמות.

ועל פן שנינו, לשני צדדים נפרדת האהבה, אהבת הקדוש ברוך הוא. יש מי שאוהב אותו מתוך שיש לו עשר, ארץ ימים, בנים סביבו, שולט על שונאיו, דרכיו מתקנות לו, ומתוך כך אוהב אותו. ואם לזה יתהפך ויחזיר עליו הקדוש ברוך הוא גלגול של דין קשה - ישנא אותו ולא יאהב אותו כלל, ובגלל כך אהבה זו אינה אהבה שיש לה עקר.

אהבה שנקראת שלמה, ההוא שהיה בשני הצדדים - בין בדין בין בחסד. ותקון דרכו שאוהב את רבונו, כמו ששנינו, אפלו שנוטל את נשמתו מפי. זו היא אהבה שלמה בשני צדדים. ועל פן האור של מעשה בראשית יצא ואחר כך נגנז. כשנגנז, יצא דין קשה, ונכללו שני הצדדים יחד, שתהיה שלמות האהבה כראוי.

גמלו רבי שמעון ונשקו. בא רבי פינחס ונשקו וברכו, ואמר, בודאי הקדוש ברוך הוא שלחני לכאן. זה הוא אור קטן שאמרו לי שנכלל בביתי ואחר כך מאיר לכל העולם. אמר רבי אלעזר, בודאי לא צריך לשפח ירא'ה בכל המצוות, כל שפן במצוה הזו צריך ירא'ה להתדבק בזה. איך מתדבק? האהבה היא בצד אחד

וכאן היא המצוה שאדם יאהב את רבונו כראוי.

רחימו שלימותא דאקרי אהבה רבה. והכא איהו פקודא למרחם בר נש למאריה פדקא יאות.

אמר רבי אלעזר, אבא, רחימתא בשלימו אנא שמענא ביה. אמר ליה אימא ברי קמי דרבי פינחס דהא איהו בהאי דרגא קאים. אמר רבי אלעזר אהבה רבה הינו אהבה שלימתא בשלימו דתרין סטרין, ואי לא אתפליל בתרין סטרין לאו (דף יב ע"א) איהו אהבה כדקא יאות בשלימו.

ועל דא תנינן בתרין סטרין אתפרש אהבה רחימו דקדשא בריה הוא. אית מאן דרחים ליה מגו דאית ליה עותרא, אורכא דיומין, בנין סחרניה, שליט על שונאיו, ארחוי מתתקנן ליה, ומגו כך רחים ליה. ואי להאי יהא בהפוכא ויהדר עליה קדשא בריה הוא גלגולא דדינא קשיא, יהא שניא ליה ולא ירחם ליה כלל. ובגין כך רחימו דא לאו איהו אהבה דאית ליה עקרא.

רחימו דאקרי שלים ההוא דהוי בתרין סטרין בין בדינא בין בטיבו. ותקונא דארחוי דרחים ליה למאריה כמה דתנינן אפלו הוא נטיל נשמתו מינה. דא איהו רחימו שלים דהוי בתרין סטרין. ועל דא אור דמעשה בראשית נפק ולבתר אגניז. פד אגניז נפק דינא קשיא ואתפלילו תרין סטרין כחדא למהוי שלימו דא אהבה כדקא יאות.

גמליה רבי שמעון ונשקיה. אתא רבי פינחס ונשקיה וברכיה ואמר בודאי קדשא בריה הוא שדרני הכא. דא הוא נהירו דקיק דאמרו לי דאתפליל בביתאי ולבתר נהיר כל עלמא. אמר רבי אלעזר ודאי לא איצטריך לאתנשי